

„Súlycsoportok” a HEMA-ban – Igen vagy

Nem?

A profi versenyzés lehetséges jövője

Réka Csizmadia
BUDAPEST 2022

1. Bevezetés

Van-e jelentősége a súlynak és magasságnak a HEMA¹-ban? Tényleg a méret a lényeg? Összefüggésben vannak-e az ember a fizikai adottságai a versenyeken elért eredményeivel?

Egyszerű, mégis időszerűek kérdések ezek, hiszen a HEMA-ban egyelőre nincs sem egységesített szabályrendszer, illetve olyan sem ismert, amely megszabná a versenyre jelentkezők súlyát vagy magasságát. A versenyek többsége korábban kivétel nélkül „OPEN” azaz nyílt, tehát vegyes kategória volt nemek tekintetében is. Bár az utóbbi években egyre gyakrabban külön férfi és női kategória kerül meghirdetése, a szervezőknek nehézséget okoz a női verseny feltöltése a jelentkezők alacsony száma miatt.

Továbbá a versenyek egy része újabban nem engedélyezi a birkózást vagy a belső körös technikák kivitelezését, azok jelentős sérülés veszélye miatt. A megkötések, gondolhatunk itt például a markolatgombos ütések szabályozására, vagy akár a keresztvassal való ütés bevitelére, erősen korlátozzák a történelmi technikák alkalmazását. Az első esetén csak a kesztyűvel takart vagy bejelzett találat érvényes, utóbbit pedig általánosságban tilos.

Vajon segíthetnének ezen a súlycsoportok?

A súlycsoportos versenyzésnek előnye és hátránya is van. Legfőbb pozitívuma, hogy redukálja a versenyzők közötti súly és méretkülönbségeket, ezáltal biztonságosabbá és kiegyenlítettebbé téve a közelharcban az esélyeket. A több csoport, több nyerési lehetőséget kínál, ezáltal változatosabbá és pörgősebbé tehetné a versenyeket. Hosszútávon megoldást jelenthetne nem-bináris versenyzőknek, vagy pedig olyan megmérettetéseken, ahol több nagyrasszból is képviseltetik majd magukat vívók.

Negatívumok közül a legjelentősebb, hogy a kezdeti időszakban a beosztások miatt csökkenne az ellenfelek száma, ezáltal pedig a vívott párbajok mennyisége. Ugyan nőne a nyerési lehetőség adott versenyen, de megszűnne az, hogy egy egyedüli bajnok lehessen. Megnö az esély a túlsúlyosnak számító emberek kirekesztésére, továbbá az egészségtelen vagy akár egészségkárosító diéták jelenhetnek meg a HEMA-ban miatta. Tanulmányokkal

¹ *Historical European Martial Arts*, vagyis magyarul Történelmi Európai Harcművészetek egy gyűjtőszó mely több fegyvernemet és fegyveres hagyományt és azok kutatásait és küzdősport jellegű rekonstrukcióját foglalja össze.

bizonyított tény, hogy a súly és a magasság nincs teljes korrelációban, így ez a vívótáv és magasság problémákra nem jelentene megoldást.

Mi a kompromisszum? Van-e a megoldás?

2. A súlycsoportok és egyéb felosztások

A súlycsoportok másnéven súly divíziók először az 1800-as években jelentek meg a *boxban*², majd azóta több sportágban is bevezették őket, például mint a *judo*³, brazil *jiu-jitsu*⁴, *karate*⁵, *taekwondo*⁶, *MMA*⁷, illetve a tradicionális birkózás. Látható, hogy az olyan sportok, amik közelharcot és/vagy földharcot is tartalmaznak általánosságban már bevezették a súlycsoportokat.

A *boxban* például először 4 súlycsoportot vezettek be: a könnyűt, a váltót, a középet és a nehézsúlyt.⁸ Majd ezt folyamatosan bővítették egészen 17 súlycsoportig. Illetve megjelent a női kategória, ám az csak 3 súlycsoportot számol. A *judo*-ban és *karate*-ban pedig megkülönböztetnek korosztályokat is, mint például az ifjúsági, a kadét, junior stb.

A HEMA jellegét tekintve valahol a küzdősport és a vívás között helyezkedik el, tekintve, hogy a HEMA gyűjtőfogalom, és mint ilyen, közelharcos és távolsági fegyvernemeket is magába foglal. Más lesz egy rondel tör⁹ és más egy rapír¹⁰ használójának preferált

² A Britannica enciklopédia szerkesztői, „*The bare-knuckle era*” ford: A meztelen tenyér kora, Britannica, 1999, <https://www.britannica.com/sports/boxing/The-bare-knuckle-era>, utolsó megtekintés: 2022.07.14

³ 柔道, azaz *jūdō*, vagy magyar átírás szerint *dzsúdó*, magyar néven cselgáncs; egy japán küzdősport, aminek elődjéről már a i.u. 700-as évekből is maradt fenn írásos emlék. Olimpiai sportág 1992-ben lett a már modern szabályaival. Olyan közelharcos forma mely a mentális fegyelem elemeivel kombinált. (forrás: Ministry of Foreign Affairs of Japan, „*The History of Judo*” ford: A cselgáncs története, Kids Web Japan, <https://web-japan.org/kidsweb/virtual/judo/judo01.html>, utolsó megtekintés: 2022.07.14)

⁴ Korai judo-ból Dél-Amerikában kifejlődött sport, főként földharcot magába foglaló küzdősport. (forrás: Pure Brazilian Jiu Jitsu, „*History of BJJ*”, ford: A brazil *dzsiu dzsizu* története, <https://purebrazilianjiujitsu.com/history-of-bjj/>, utolsó megtekintés: 2022.07.14)

⁵ 空手, japán szabadkezes harcművészet. A karate jelentése szó szerint: üres kéz, értelem szerint pedig, olyan fegyvertelen harcművészet, melyben a karatét gyakorló a saját testrészeit, végtagjait használja fegyverként. (forrás: Koncz, János, *Karate-sportkarate*, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1982, Budapest)

⁶ 태권도, 跆拳道, ejtsd; *tékvandó*, egy koreai eredetű harcművészet. A szó jelentése: a lábbal és kézzel küzdés művészete. A japán karatéhoz való hasonlósága szembeütő abban, hogy szintén ütéseken, rúgásokon, háritásokon alapul. (forrás: Harmat, László, *Taekwon-do: a koreai önvédelem művészete*, Lapkiadó Vállalat, 1984, Budapest)

⁷ *Mixed Martial Arts*, vagyis magyarul kevert harcművészetek

⁸ A Britannica enciklopédia szerkesztői, „*Weight divisions*” ford: Súlycsoportok, Britannica, 1999 <https://www.britannica.com/sports/boxing/Weight-divisions>, utolsó megtekintés: 2022.07.14

⁹ 30-50 centiméteres rövid, kemény pengéjű tör. Gyakran hordták övön, mint második fegyver.

¹⁰ *rapier*, 115-130 centiméteres vékony pengéjű, hajlékony egykezes fegyver.

harcstílusa. Előbbi gyakrabban fog közelharcba keveredni test-test ellen, míg az utóbbi igyekszik majd megtartani a távolságot.

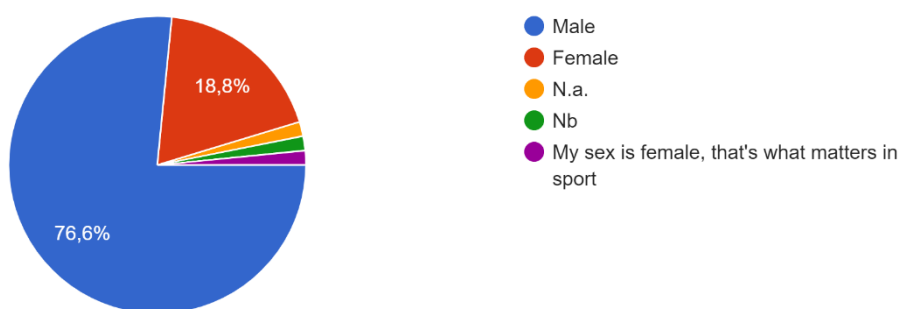
Az olimpiai vívásban a mai napig csak 2 kategória létezik, a férfi és a női szakágak. Ennek oka, hogy a vívásban hagyományosan úgy gondolják, a testalkat és testmagasság nincs szignifikáns befolyással a sikerre. Sokkal többre értékelik a taktikai, illetve tempóérzékét¹¹, valamint a mentális és tudásbéli felkészültséget.¹²

3. Rövid kérdőíves kutatás

A bevezetésben megfogalmazott kérdések megválaszolása érdekében rövid kérdőíves kutatást tettem közzé. A kérdőív „*Weight classes in HEMA - Yes or No?*” vagyis magyarul „*Súlycsoportok a HEMA-ban – Igen vagy Nem?*” címmel lett megosztva.

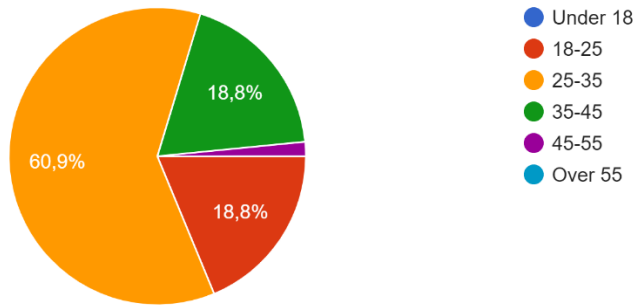
A 27 kérdésből álló felmérésre 64 válasz érkezett be. A válaszadók 68,8%- a akart anonim maradni, míg a többi 31,2 % válaszadó adatait a kutatási eredmények visszajelzése miatt osztotta meg.

A válaszadók 76,6 % azonosította magát férfiként, 18,8%-a nőként és kevesebb, mint 5%- a nembinárisnak, nem tartotta mértékadónak vagy érzékeltette, hogy válasza csupán biológiai szembont. A kitöltők mindannyian 18 és 55 év között voltak. A vívók 18,8% a 18-25 éves, 60,9% a 25-35 éves, 18,8% 35-45 éves és 1,6% a 45-55 éves korosztályt képviselte.

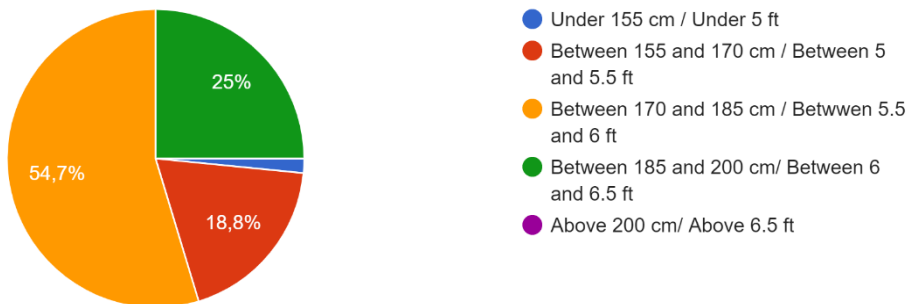

¹¹ A tempón a vívásban a cselekvésre alkalmas időpontot értjük. Megkülönböztetünk pszichikai, vagyis lélektani és fizikai tempót. (Lukovich, István, *Vívás*, Kossuth Nyomda, 1975, Budapest, 70. oldal)

¹² „A testalkat, a testmagasság a vívásban nem sokat jelent. A legkülönbözőbb testalkatú és testmagasságú versenyzők képesek egyformán jó eredmények elérésére. A fizikai képességek megszerezhetők. Ezek a vívás kívánta mértékben még azoknál is kifejleszthetők, akik egészen gyenge színvonalon álltak, amikor elkezdték a sportmunkát. Taktikai érzék, fej, versenyzői véna, tempóérzék, szív, küzdeni akarás és tudás stb. azonban elképzelhetetlen bizonyos adottság, érzék nélkül. Ezek elsődleges biztosítékai, fokmérői a tehetségnek, versenyzővé válásnak, amelyek egyelőre még biztosan nem mutathatók ki.” (forrás: Lukovich, István, *Vívás*, Kossuth Nyomda, 1975, Budapest, 11-12. oldal)

Súlyra 3,1% 55 kg alatt, 25% 55 és 70 kg között, 42,2% 70 és 90 kg között, 23,4% 90 és 110 kg között, 6,3% pedig 110 kilogramm fölött volt a válaszadóknak. Magasság tekintetében 1,6% 155 cm alatt, 18,8% 155 és 170 cm között, 54,7% 170 és 185 cm között, 25% pedig 185 és 200 centiméter között adta meg az adatait. 200 cm feletti válaszadó nem volt.

Arra a kérdésre, hogy támogatják-e a súlycsoportok létrehozását a HEMA-ban 56,3% inkább nemmel válaszolt, 21,9% inkább támogatná, és ugyanennyi, azaz 21,9% maradt semleges. A súlycsoportokat ellenzők legerősebb érve az volt, hogy így kevesebb ellenféllel mérhetnék össze magukat. A támogatók egyharmad része a birkózást és a biztonságot tartotta szem előtt. A semlegesek döntő többsége szerint a magasságnak sokkal nagyobb jelentősége van.

A kitöltők 37,5 százaléka szívesen vagy nagyon szívesen versenyezne súlycsoportosan, 31,3% a nem kötelezte el magát, 21,9% nem szívesen, 9,4% egyáltalán nem. A súly és méretkülönbségek tekintetében 50% azoknak az aránya, akik kifejezetten szeretnek sokkal nagyobb vagy kisebb ellenfél ellen harcolni. A válaszadók 35,9%-át egyáltalán nem befolyásolja, 14,1% lehetőség szerint visszautasítja a szignifikáns különbségeket. A diverzitást támogatók főbb érve a kihívás és a fejlődési lehetőség, a semlegesek másképp ítélik meg a technikai tudást, az ellenzők az egyenlőtlenség, illetve a hozzájuk hasonló ellenfélvágásával érveltek.

A válaszadók 39,1% szeret az ellenkező nemmel is harcolni, 43,8%-nak nem számít milyen nemű a partner, 6,3% nem szeret, a maradék pedig válaszában tudatosabban vizsgálta a kérdést, mind tesztoszteron szint, társadalmi nem, illetve technikai előismeret és fizikai alapkészségek szempontjából. Ugyanakkor 55% válaszolt igennel arra a kérdésre, hogy érezték-e már úgy korábban, hogy egy meccset veszített fizikai adottságok következtében. A válaszadók arra, hogy milyen érzéssel töltötte ez el őket, azt írták le rosszul, idegesen, kiábrándultan érezték magukat az ilyen vereség után.

Súlycsoportos versenyen 84% még nem vett részt, 16% már igen. A 16% beszámolóit azt írják le, hogy, az ilyen típusú verseny biztonságosabb volt, a kisebb testtömegű és/vagy alacsonyabb vívók érdekesebb küzdelmeket tudhattak maguk mögött, magasabb kölcsönös elégedettséggel. Van, aki *box* vagy egyéb más küzdősport keretein belül próbálta, az ő élményeik főként közelharchoz, birkózáshoz kötődnek.

Közel 67% úgy gondolja a méret meghatározó a HEMA színterén, 12,5% nem érzi mérvadónak, 18,7% szerint pedig pont ellenkezőleg, nem a méret a lényeg. Akik szerint meghatározó, gyakran hivatkoznak a vívók elérési távolságára amellet, hogy a nagyobb tömeg nagyobb erőt jelenthet egy ütés mögött. A semlegesek nagy része hivatkozik a gyakorlati tudásra, fegyverválasztásra, gyorsaságra etc. Míg mások úgy gondolják, minden megoldható a megfelelő ellen-technikával.

A magasság és karhossz a 75% kitöltőnek volt a súlynál relevánsabb. Egyenlően fontos volt 20%-nak és mindössze 5% gondolta, hogy a testtömeg a meghatározóbb tényező. A válasz megindoklásánál a döntő többség a vívótávot említi. Többen hivatkoznak rá, hogy a súly és

a testmagasság nem mindig arányosak egymással, illetve tömeget izomból és zsírból is létre lehet hozni. Többen jelezték, ez fegyvernem függő is. Versenyen, ha birkózás engedélyezett akkor a testtömeg nagyobb jelentőséget kap,

A vívók 55% gondolta úgy, hogy bizonyos százalékot meghaladó fizikai különbség, arányosan csökkenti a nyeresi esélyeket. Mindössze 28% nem hiszi, hogy ennyire jelentős eltérés, a maradék 17% pedig előbbre helyezi a tudást, tapasztalatot, erőt, fittséget stb. Ezen felül voltak bizonytalanok is a válaszadásban.

Súlycsoportok tekintetében 9,4% maradna az egynél, 10,9% kettőt csinálna, 26,6% hármat, 6,3% négyet, 7,8% ötöt, 4,7% egyet sem, a maradék 34,3% pedig vagy ezeknél többet vagy a verseny mértékéhez, a jelentkezők számához igazítaná a csoportok számát. Illetve páran nem tudják mi az a szám, ami megfelelő lenne.

A birkózást 64,1%-a szereti az alanyoknak, 23,4% nem, 12,5%-nak megoszlik a véleménye miszerint: szabályfüggő, veszélyesnek tartja, esetleg korlátozná a lehetséges technikákat, például a dobást. Azok közt, akik emiatt sérülést szenvedtek, kisebb a támogatók aránya. Akad válaszadó, aki csak akkor vállalja a birkózást, ha esélyt lát a győzelemre.

A súlycsoportok egyik legjelentősebb előnyének a nagyobb biztonságot, kevesebb sérülésveszélyt tartották, azzal együtt, hogy így a birkózás végre lehetséges lenne. További előny lenne az alacsonyabb és kisebb testtömegű versenyzők egyenlőbb esélyei, illetve gyakoribb megjelenése. A végeredmény sokak szerint jobban tükrözné a valódi. Nyílt versenyen a női nem is nyugodtabban képviseltethetné magát, nem beszélve a nem bináris nemi identitással rendelkezők dilemmájának egyszerű megoldásáról. Van, aki szerint hosszútávon ez a HEMA játékterét fejlesztené, illetve könnyítené a kezdők belépését a versenyzésbe. Az éremszerzés esélye egyenes arányban nőne egyes válaszadók szerint, míg voltak, akik egyetértettek a már bevezetésben felsorolt érvekkel, amelyek a kérdőír tetején voltak a leírásban közzé téve ötlet ébresztő céllal.

A hátrányok közül gyakran említik a diverzitás és a minőség csökkenését. A kihívások hiánya a minőség romlásához vezethet egyes válaszadók véleménye szerint. A szervezők, a bírók és az asszisztencia munkáját is megnehezítené a több csoport, lényegesen magasabb emberi erőforrásra lenne szükség. Negatívumként is megjelent a korábban mások által pozitívan említett érem megnyerésének lehetősége, hiszen így nem lehetséges egy abszolút győztes a versenyeken, ami a statisztikát (HEMA Ratings) is megzavarná. Sarkalatos pont volt, hogy a HEMA-ban megjelenhetnek az egészségtelen és/vagy káros diéták, növekedne

a dopping előfordulása, ami jelenleg a nullához korrelál. További érv, a súlycsoportok nem oldanak meg a hormonális és magasságbeli különbségeket. Mindezek mellett volt pár fő, akik szerint a súlycsoportoknak nincsenek is igazán hátrányai.

4. Összegzés és a kutatás kérdéseinek válaszai

Kimondhatjuk, hogy a súlynak és a magasságnak a válaszok szerint jelentősége van. A magasság szerepe kongruensen nagy. Kimutatható, hogy a válaszadók véleménye szerint a méretkülönbségek meghatározóak. Arra a kérdésre, hogy összefüggésben vannak-e egy vívó fizikai adottságai a versenyzői érdemeivel, nem vonhatunk le egyértelmű következtetést. A mérték és eredményesség tekintetében a válaszok inkoherezsek. A változók száma egy vívó eredményessége tekintetében magas, külön tanulmányra lenne szükség a pontos meghatározásukhoz. Ilyen lehetne egy pilotprojekt kereteiben megvalósuló súlycsoportos verseny.

Megoldási javaslat és kompromisszum lehetne egy kettős rendszer, ami egyszerre szabályozza a súlyt és magasságot az egy nyílt versen esetén. Különösen, ha a birkózás engedélyezett, és/vagy női versenyzőket, nem bináris személyeket, esetleg több nagyrassz képviselőit is a jelentkezők között tudhatunk. Előfeltétel ebben az esetben a bírók és az asszisztencia képzettsége és tapasztalta. A jövőben érdemes lehet megfontolni további alcsoportok bevezetését, az egészségtelen és károsító diétákat megelőzendő.

A kérdőív ezúton igazolta azon előfeltevéseim mely szerint a méret nagy különbségek esetén számít, a súlycsoportok egy esetlegesen nyílt versenyen biztonságosabbá tehetnék a vívóknak a részvételt és megoldást kínálhatnának az extrém különbségek kiegyenlítésére. Ezenfelül pedig felhívta a figyelmet arra, hogy a súlynál még több jelentőséget tulajdonítanak a versenyzők a magasságnak és karhossznak.

Ez úton is szeretnék köszönetet mondani, mindazoknak, akik vették a fáradságot a kitöltésére, illetve hamarosan tervezek egy angol összesítést is közzétenni, még részletesebb kimutatásokkal arról, hogy a kis és nagytermetű vívók válaszai mennyire egybehangzóak.

5. Bibliográfia

- A Britannica enciklopédia szerkesztői, „*The bare-knuckle era*” ford: *A meztelen ököl kora*, Britannica, 1999, <https://www.britannica.com/sports/boxing/The-bare-knuckle-era>, utolsó megtekintés: 2022.07.14
- A Britannica enciklopédia szerkesztői, „*Weight divisions*” ford: *Súlycsoportok*, Britannica, 1999, <https://www.britannica.com/sports/boxing/Weight-divisions>, utolsó megtekintés: 2022.07.14
- Harmat, László, *Taekwon-do: a koreai önvédelem művészete*, Lapkiadó Vállalat, 1984, Budapest
- Koncz, János, *Karate-sportkarate*, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1982, Budapest
- Lukovich, István, *Vívás*, Kossuth Nyomda, 1975, Budapest
- Ministry of Foreign Affairs of Japan, „*The History of Judo*” ford: *A cselgáncs története*, Kids Web Japan, <https://web-japan.org/kidsweb/virtual/judo/judo01.html>, utolsó megtekintés: 2022.07.14)
- Pure Brazilian Jiu Jitsu, „*History of BJJ*”, ford: *A brazil dzsiu dzsicu története*, <https://purebrazilianjiujitsu.com/history-of-bjj/>, utolsó megtekintés: 2022.07.14